

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/teki-edukacyjn/polskie-podziemie-niepodleglos/lownik-i-biogramy-post/156001,Wardal-Helena-Ramzesowa-19211945.html>

07.05.2024, 17:45

Wardal Helena „Ramzesowa” (1921-1945)

Helena Wardal „Ramzesowa” (1921-1945), ur. Irena, pow. Puławy, woj. lubelskie. Wraz z mężem Ignacym Wardalem działała w Armii Krajowej w obwodzie puławskim lubelskiego okręgu AK. Helena była łączniczką patrolu, później sanitariuszką i łączniczką w oddziale Kedywu. Jej mąż za działalność konspiracyjną został aresztowany i zamordowany przez Niemców w Auschwitz w lipcu 1942 r. Po jego śmierci nadal służyła jako łączniczka, początkowo w patrolu Kazimierza Kiełczykowskiego „Błyska”, następnie w oddziale Franciszka Jerzego Jaskulskiego „Zagończyka”. W czasie akcji „Burza” jako sanitariuszka wyróżniła się odwagą i ofiarnością w potyczce w Końskowoli k. Puław. Po lipcu 1944 r. utrzymywała kontakty z konspiracją poakowską. W sierpniu 1945 r., skierowana tam prawdopodobnie przez dowódcę puławskiego WiN (a wcześniej Kedywu AK) Mariana Bernaciaka „Orlika”, wyjechała z dwojgiem małych dzieci do Łodzi, wioząc prasę konspiracyjną (pismo „Żagiew”) dla ukrywających się w tym mieście żołnierzy AK i Zrzeszenia WiN z okolic Puław i Dębłina. Została aresztowana przez UB w Łodzi 1 IX 1945 r. wraz z Marianem Grabskim, dawnym konspiratorem Kedywu AK w Dęblinie. Niespełna miesiąc później stanęła przed Wojskowym Sądem Okręgowym w czasie wyjazdowej rozprawy w Łodzi, podczas której poza nią sądzono grupę konspiratorów związanych z AK i NSZ. Helena Wardal została oskarżona o pełnienie funkcji łączniczki pomiędzy Marianem Bernaciakiem „Orlikiem” i grupą jego dawnych podkomendnych w Łodzi oraz o przynależność do Narodowych Sił Zbrojnych – to ostatnie nie było prawdą. 29 września wraz z trzema innymi oskarżonymi: Marianem Grabskim, Jerzym Maikiem i Jerzym Walaszczykiem, została skazana na karę śmierci. Wyrok wykonano dzień później w Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego w Łodzi, a zwłoki zastrzelonych ofiar pogrzebano na terenie dawnego poligonu na Brusie. W 1959 r. staraniem bliskich zostały ekshumowane i spoczęły w rodzinnym grobie Jerzego Walaszczyka na cmentarzu w łódzkiej dzielnicy Żarzew.

Opcje strony